

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของ
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ปังบประมาณ 2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการ
ปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ตลอดจนเพื่อศึกษา
ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
ในปีงบประมาณ 2537 ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด ปังบประมาณ 2537
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ปังบประมาณ 2537

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ผู้วิจัยศึกษาหนังสือ ตำรา วารสาร เอกสารต่าง ๆ ผลงานวิจัยและสอบถาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอย่างไม่เป็นทางการ
เพื่อทราบถึงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ใหม่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และนำมา
เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัยให้มีความครอบคลุมเนื้อหา
2. ประชากรและการกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดแบ่งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดออกตามเขต
การศึกษาทั่วประเทศซึ่งมีจำนวน 12 เขตการศึกษา จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยสุ่มตัวอย่าง
จังหวัดจำนวนกึ่งหนึ่งของเขตการศึกษานั้น ได้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเป็นตัวอย่าง
ประชากรจำนวน 39 แห่ง สำหรับผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

จังหวัด หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จากนั้นผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนพร้อมด้วยแบบสอบถามไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดโดย ทางไปรษณีย์ ซึ่งแบบสอบถามทุกฉบับได้ติดชื่อ ที่อยู่ พร้อมดวงตราไปรษณียากรเพื่อสะดวกในการ ส่งกลับคืนผู้วิจัยโดยตรงทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2537 และรวบรวมแบบสอบถามเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2537 จากจำนวนแบบสอบถามจำนวน 351 ฉบับ สามารถเก็บรวบรวมและได้ฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 301 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 85.75

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การคำนวณค่าสถิติดังนี้ ตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเป็นร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นชายคิดเป็นร้อยละ 68.44 และเป็นหญิงคิดเป็น ร้อยละ 31.56

1.2 สถานภาพการสมรส พบว่า ส่วนใหญ่สมรสแล้วคิดเป็นร้อยละ 86.05 นอกนั้น เป็นโสดและหม้ายคิดเป็นร้อยละ 10.96 และ 2.99 ตามลำดับ

1.3 อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 43.19 รองลงมามีอายุระหว่าง 41-50 ปีคิดเป็นร้อยละ 37.21 อายุ 51ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 15.61 และจำนวนน้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 21-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 3.99

1.4 อายุราชการ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุราชการตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 39.20 รองลงมามีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปีและ 16-20 ปีคิดเป็นร้อยละ 23.26 และ 21.93 ตามลำดับ

1.5 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนระหว่าง 11-15 ปีคิดเป็นร้อยละ 38.21 รองลงได้แก่ระหว่าง 6-10 ปีคิดเป็นร้อยละ 30.23

1.6 วุฒិทางการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78.74 รองลงมาคือระดับปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 20.93

1.7 ตำแหน่งหน้าที่ พบว่า จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 301 คนแยกออกเป็นผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 9.30 หัวหน้าฝ่าย ทุกฝ่าย จำนวน 162 คนคิดเป็นร้อยละ 53.82 และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ จำนวน 111 คนคิดเป็นร้อยละ 36.88

2. สภาพการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ปังบประมาณ 3537

2.1 กำหนดนโยบาย วางแผนการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด พบว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92$) เมื่อนิยาม เป็นรายชื่อพบว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากตามลำดับดังนี้คือ จัดทำแนวทางการดำเนินงานสอดคล้อง กับนโยบายของกรม ($\bar{x}=4.24$) ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการ ($\bar{x}=4.10$) และจัดทำแนวทางการดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด ($\bar{x}=4.07$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกข้อกระทง

2.2 ส่งเสริม ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการบริการการศึกษาออกโรงเรียน ทั้งภาครัฐและเอกชน พบว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเพียง 1 ข้อคือ สนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่จัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ($\bar{X}=3.63$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยทุกข้อกระทั่ง โดยข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ สนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด มาตรฐาน วัตถุประสงค์ ติดตามผล ประเมินผล และรายงานผลการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ($\bar{X}=3.15$)

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการบริการการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัยของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ พบว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมากตามลำดับดังนี้คือ ประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาพื้นฐาน มัธยมศึกษา สาย อาชีพ และการให้บริการข้อมูลข่าวสารของศูนย์อำเภออย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.87$) สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ระเบียบและแบบฟอร์มต่าง ๆ แก่ศูนย์อำเภออย่างเพียงพอ ($\bar{X}=3.86$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อกระทั่ง ยกเว้นในเรื่องการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับแหล่ง วิทยาการชุมชน ผู้รู้ ผู้ชำนาญการและภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ศูนย์อำเภอ ($\bar{X}=3.46$)

2.4 สนับสนุนและบริการสื่อการศึกษาแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้ง ภาครัฐและเอกชน พบว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X}=3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเพียง 1 ข้อคือ เป็น วิทยากรในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ($\bar{X}=3.57$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยทุกข้อกระทั่ง โดยข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ จัดทำคู่มือ การดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและ เอกชนใช้ในการจัดกิจกรรม ($\bar{X}=3.29$)

2.5 ดำเนินการเกี่ยวกับคลังข้อสอบ เพื่อสนับสนุนการวัดผลประเมินผลของศูนย์บริการ การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ พบว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเพียง 1 ข้อ คือ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสายสามัญ สายอาชีพและการจัดกิจกรรม

การศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ($\bar{x}=3.63$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยทุกข้อกระทง โดยข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ จัดทำคลังข้อสอบเพื่อบริการแก่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ($\bar{x}=3.06$)

2.6 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ พบว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ข้อคือ จัดตั้งคณะผู้นิเทศภายในโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ชัดเจน ($\bar{x}=3.60$) และจัดทำแผนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ($\bar{x}=3.59$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยทุกข้อกระทง โดยข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ แนะนำและสนับสนุนให้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจัดระบบประชาชนในเทศก์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}=3.23$)

2.7 กำกับดูแลสถานศึกษาในความดูแลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อกระทง ข้อที่มีคะแนนมากที่สุดคือ ให้สถานศึกษาในความดูแลจัดทำแผนปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ($\bar{x}=3.89$)

2.8 ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย พบว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานอื่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อกระทง ข้อที่มีคะแนนมากที่สุดคือ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะกิจหรือให้ปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษจากจังหวัดภาคและกรม ($\bar{x}=3.84$) และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานโครงการพิเศษแต่ละโครงการ ($\bar{x}=3.72$)

2.9 สรุปการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดโดยรวม พบว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.60$) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 4 ด้านตามลำดับคือ กำหนดนโยบายวางแผนการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัด ($\bar{x}=3.92$) ส่งเสริมและสนับสนุนการบริการการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ($\bar{x}=3.72$) กำกับดูแลสถานศึกษาในความดูแลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{x}=3.71$) และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 4 ด้านตามลำดับคือ สนับสนุนและบริการสื่อการศึกษาแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษา

นอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน ($\bar{X}=3.45$) นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ($\bar{X}=3.44$) ส่งเสริม ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการบริการการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน ($\bar{X}=3.40$) และดำเนินการเกี่ยวกับคลังข้อสอบเพื่อสนับสนุนการวัดผลประเมินผลของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ($\bar{X}=3.30$)

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

3.1 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาออกโรงเรียนระดับจังหวัด พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านนี้จำนวน 153 คนโดยร้อยละ 50.33 กล่าวว่า นโยบายในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนไม่ชัดเจน ร้อยละ 24.83 กล่าวว่า ขาดข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผน ร้อยละ 23.53 กล่าวว่า กรมการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายดำเนินการให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเป็นรายจังหวัด ทำให้แผนงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดตั้งเป้าหมายสูงตามไปด้วยร้อยละ 15.03 กล่าวว่า กรมแจ้งยอดจัดสรรงบประมาณแล้วซ้ำทำให้การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติการประจำปีล่าช้าไปด้วยร้อยละ 28.10 กล่าวว่า ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย และ 3.27 กล่าวว่า งบประมาณไม่สัมพันธ์กับปริมาณของกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ กรมควรให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอร่วมกันกำหนดกลุ่มเป้าหมายเอง กรมควรแจ้งงบประมาณให้รวดเร็วขึ้น ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรแจ้งศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอล่วงหน้าก่อนการจัดวางแผนเพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และให้ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอมีส่วนร่วมในการวางแผน นอกจากนี้ควรประชุมชี้แจงซักซ้อมความเข้าใจแก่บุคลากรทุกระดับให้เข้าใจในนโยบายและแผนปฏิบัติงานโดยทั่วถึง

3.2 ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริม ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการบริการการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านนี้จำนวน 121 คนโดยร้อยละ 66.94 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดจัดประชาสัมพันธ์น้อย

ร้อยละ 42.15 กล่าวว่า การประสานงานไม่ทั่วถึง ทำให้หน่วยงานอื่นไม่เข้าใจงานการศึกษา นอกโรงเรียนและไม่เข้าใจประโยชน์ที่หน่วยงานของตนจะได้รับ ร้อยละ 18.18 กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานยังไม่เข้าใจแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ขาดศักยภาพในการประสานงาน และร้อยละ 8.26 และ 6.61 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดขาดข้อมูลเครือข่าย งานการศึกษา นอกโรงเรียนที่เป็นปัจจุบัน ขาดงบประมาณสนับสนุน และขาดยานพาหนะในการ ติดต่อประสานงาน

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดควรจัด ให้มีการประชุมสัมมนาเครือข่ายในระดับจังหวัดเพื่อให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเกิดความ เข้าใจในงานการศึกษา นอกโรงเรียนและเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อันจะเป็นแนวทางให้ศูนย์ บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอรับช่วงการประสานงานต่อ เนื่องจากจังหวัด ควรจัดงบประมาณ สนับสนุนการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ควรจัดให้มีแผน ควบคุมการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานด้านนี้ให้ มากขึ้น และให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3.3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการบริการ การศึกษาทั้งในระบบ นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยของศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านนี้จำนวน 178 คน โดยร้อยละ 64.04 กล่าวว่า สื่อการศึกษาทุกประเภทมีน้อย ไม่เพียงพอบริการแก่ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน อำเภอ ร้อยละ 29.76 กล่าวว่า การประสานงานล่าช้า เนื่องจากยานพาหนะไม่เพียงพอ ร้อยละ 26.97 กล่าวว่า แบบเรียนและสื่อการเรียนการสอนเพื่อเสริมหลักสูตรการศึกษาในระบบและ นอกโรงเรียนไม่เพียงพอ และร้อยละ 1.68 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดขาดหลักสูตร อาชีพบางวิชาที่ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอต้องการ และร้อยละ 1.12 กล่าวว่า สถานศึกษาในระบบโรงเรียนที่จัดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ กรมการศึกษา นอกโรงเรียนและศูนย์การ ศึกษา นอกโรงเรียนภาคควรวางแผนจัดสื่อการศึกษาทุกประเภทโดยสำรวจความต้องการจากศูนย์ การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด เพิ่มปริมาณสื่อให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อการศึกษาสายสามัญ ฝ่ายส่งเสริมการศึกษาและฝ่ายมาตรฐานและนิเทศการศึกษาควรผลิตสื่อเพิ่มเติมและรวบรวมหลักสูตร

อาชีพเพื่อให้บริการแก่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภออย่างเพียงพอ ผู้บริหารการศึกษา
นอกโรงเรียนและผู้บริหารการศึกษาในระบบโรงเรียนควรมีการประสานงานกันเพิ่มมากขึ้นเพื่อ
ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาซึ่งกันและกัน ควรมีการติดตั้งโทรศัพท์ที่ศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนอำเภอทุกแห่ง และในส่วนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนควรพิจารณาสนับสนุนด้านยาน
พาหนะแก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเพิ่มเติม

3.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการสนับสนุนและบริการสื่อการศึกษา
แก่หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านนี้
จำนวน 99 คน โดยร้อยละ 60.61 กล่าวว่า สื่อทุกประเภทมีน้อย ไม่เพียงพอบริการแก่หน่วยงาน
อื่น ร้อยละ 24.24 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขาดบุคลากรที่มีความสามารถและ
ประสบการณ์ในการผลิตสื่อการศึกษา ร้อยละ 13.13 กล่าวว่า เนื้อหาของสื่อไม่ตรงกับกิจกรรมที่
หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดดำเนินการ และผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนเท่ากันกล่าวว่า ขาด
งบประมาณในการผลิตสื่อ และร้อยละ 2.02 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขาด
ข้อมูลความต้องการสื่อการศึกษาของหน่วยงานอื่นเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียนและศูนย์การ
ศึกษานอกโรงเรียนภาคควรผลิตสื่อทุกประเภทเพิ่มมากขึ้น ผลิตสื่อที่มีเนื้อหาหลากหลาย ศูนย์การ
ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านการผลิตสื่อการศึกษา และควรมีการ
สำรวจความต้องการสื่อจากหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน

3.5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินการคลังข้อสอบเพื่อ
สนับสนุนการวัดผลประเมินผลของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ พบว่า มีผู้ตอบ
แบบสอบถามด้านนี้จำนวน 181 คนโดยร้อยละ 56.91 กล่าวว่า ขาดบุคลากรด้านการวัดผล
ประเมินผล ขาดผู้ชำนาญการที่มีความรู้ในแต่ละสาขาวิชา ทำให้ข้อสอบขาดคุณภาพและมาตรฐาน
ร้อยละ 39.78 กล่าวว่า บุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอปฏิบัติงานในการจัดทำคลังข้อสอบ ร้อยละ
11.05 กล่าวว่า บุคลากรขาดแนวทางในการจัดทำคลังข้อสอบที่ชัดเจน และร้อยละ 3.31
กล่าวว่า ข้อมูลงานทะเบียนนักศึกษาไม่เป็นปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาในการจัดสอบ

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรเร่ง
ดำเนินการจัดทำคลังข้อสอบเพื่อให้บริการแก่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ควรจัดเพิ่ม
บุคลากรด้านนี้ให้มากขึ้นโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนควรพิจารณารับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ
ด้านการวัดผลประเมินผลด้วยการบรรจุใหม่หรือรับโอนจากหน่วยงานอื่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

จังหวัดควรเชิญผู้รู้ ผู้ชำนาญการจากหน่วยงานอื่นมาออกข้อสอบโดยพิจารณาเรื่องค่าตอบแทนให้มีความเหมาะสม ปรับปรุงระบบงานทะเบียนนักศึกษาให้เป็นปัจจุบันเพื่อสะดวกแก่การจัดจำนวนข้อสอบกลางภาคและปลายภาค ส่วนอาคารสถานที่นั้น กรมควรพิจารณาดำเนินการ เนื่องจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางแห่งยังไม่มีสถานที่เป็นเอกเทศ

3.6 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านนี้จำนวน 190 คน โดยร้อยละ 75.26 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอไม่ทั่วถึงไม่ต่อเนื่อง ไม่แน่นอน ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผนการนิเทศ ร้อยละ 30.53 กล่าวว่า ยานพาหนะไม่เพียงพอ ร้อยละ 12.10 กล่าวว่า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีส่วนร่วมในการนิเทศน้อย ร้อยละ 17.37 กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ที่ออกไปนิเทศขาดอำนาจสั่งการ ขาดเทคนิคในการนิเทศ และผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ ร้อยละ 11.58 กล่าวว่า ไม่มีการนำผลการนิเทศมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนางาน และร้อยละ 8.42 กล่าวว่า เครื่องมือนิเทศมีเนื้อหามาก ยากแก่การเข้าใจ

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรให้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีส่วนร่วมในการนิเทศกิจกรรมในพื้นที่ ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของการนิเทศและควรเป็นพื้นที่ตนเอง โดยอาจแบ่งคณะนิเทศเป็นรายอำเภอเพื่อแนะนำการปฏิบัติงานแก่บุคลากรของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ควรนำผลการนิเทศติดตามและประเมินผลมาพัฒนาการทำงานอย่างจริงจัง และนอกจากนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรพิจารณาเพิ่มยานพาหนะแก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและพัฒนาเครื่องมือการนิเทศให้กะทัดรัดและง่ายต่อการเข้าใจ

3.7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำกับดูแลสถานศึกษาในความดูแลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านนี้จำนวน 29 คน โดยร้อยละ 93.10 กล่าวว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกำกับดูแลไม่ทั่วถึง ร้อยละ 6.90 กล่าวว่า บุคลากรยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ปรับปรุงขึ้นใหม่ นอกโรงเรียนอำเภอบางแห่งยังไม่มีอาคารสถานที่เนื่องจากยังมีห้องสมุดประชาชนไม่ครบทุกอำเภอทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการรักษาสถูครุภัณฑ์ต่าง ๆ และเอกสารทะเบียนนักศึกษา ผู้บริหารขาดความจริงใจในการกำกับดูแล และบุคลากรของสถานศึกษาในความดูแลยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่

ของตนในการให้บริการตามโครงสร้างใหม่

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารควรเพิ่มความจริงจังให้มากขึ้น ในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในความดูแลให้ทั่วถึง นอกจากนี้ผู้บริหารควร ชี้แจงชักจูงความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แก่บุคลากรของสถานศึกษาในความดูแล อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3.8 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านนี้จำนวน 32 คน โดยร้อยละ 90.63 กล่าวว่าศูนย์การศึกษาออก โรงเรียนจังหวัดมิ่งงานนอกแผนปฏิบัติการและงานเร่งด่วนอื่น ๆ มาก ทำให้งานในแผนทำไม่ทัน ตามกำหนด ร้อยละ 6.25 กล่าวว่า ขาดการแต่งตั้งคณะทำงานโครงการพิเศษ ร้อยละ 3.12 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดขาดการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และการมอบหมายงานขาดความชัดเจน

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควร จัดเรียงลำดับความสำคัญของงานเร่งด่วนและงานนอกแผนปฏิบัติการอื่น ๆ มีหนังสือสั่งการที่ชัดเจน และควรสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอโดยมี มนุษย์สัมพันธ์และบุคลิกภาพที่ดี ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3.9 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่น ๆ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามด้านนี้ จำนวน 11 คน โดยร้อยละ 54.55 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จำเป็น ร้อยละ 45.45 กล่าวว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ขาดการให้คำชี้แจงแก่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในเรื่องพัสดุการเงินและบัญชี และระเบียบการบริหารงานบุคลากรและสารบรรณ ขาดกฎระเบียบที่จะต้องใช้กับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และร้อยละ 18.18 กล่าวว่า การเบิกจ่ายพัสดุและค่าตอบแทนล่าช้า และ ยานพาหนะไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควร หาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรตามลักษณะของงานที่ปฏิบัติ จัดประชุมชี้แจง กฎระเบียบที่จำเป็นแก่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ปรับปรุงการเบิกจ่ายให้รวดเร็ว ขึ้น ในส่วนของกรมการศึกษาออกโรงเรียนควรเร่งพิจารณากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และพิจารณาสนับสนุนด้านยานพาหนะเพิ่มเติม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-40 ปี และ 41-50 ปี ซึ่งเมื่อรวมจำนวนทั้งสองกลุ่มอายุแล้วมีจำนวนมากถึงร้อยละ 60.40 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคนและวัยผู้ใหญ่ตอนปลายมากที่สุด ซึ่ง รัตนา นุ่มไพศาล (2533) ได้กล่าวว่า ผู้ใหญ่ในวัยนี้เป็นวัยที่ถึงจุดสุดยอดของการทำงานตามหน้าที่ มีรูปแบบของการดำรงชีวิตที่แน่นอนและเป็นวัยที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานอันเป็นที่ยอมรับของสังคม อีกทั้งยังเป็นวัยที่ยอมรับนับถือในด้านที่เป็นผู้อาวุโสและมีประสบการณ์สูง เมื่อพิจารณาด้านอายุราชการพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุราชการตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 39.20 และมีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ที่มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปีและ 16-20 ปีรวมกันคือร้อยละ 45 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนระหว่าง 11-15 ปีและ 6-10 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68.44 และมีวุฒิทางการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ซึ่งต้องมีคุณวุฒิและประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนมากพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารแสดงรายละเอียดของงานตามโครงสร้างการบริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2532) ที่ได้กล่าวถึงคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของหัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างานว่า กำหนดให้มีคุณวุฒิอย่างต่ำในระดับปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในงานนั้น ๆ อย่างน้อย 2 ปี ส่วนหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอกำหนดคุณสมบัติให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และเป็นข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ 5 ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ส่วนใหญ่มีอายุ ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษาที่พร้อมสมบูรณ์ เป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาหรือมองปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง สามารถสะท้อนสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้เป็นอย่างดี

2. สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ปิงปประมาณ 2537 ผู้วิจัยนำเสนอในแต่ละด้านดังนี้

2.1 การกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

การวางแผนนับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญเป็นอันดับแรกขององค์การ ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดทิศทาง การปฏิบัติงานและงบประมาณ การวางแผนร่วมกันเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างบุคคลและฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างผู้วางแผนและผู้นำแผนไปปฏิบัติ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานในด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษานอกโรงเรียนระดับจังหวัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมจิต ใจจ้อง (2529) ที่พบว่าเมื่อเรียงลำดับคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการวางแผนแล้ว ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติในขั้นการวางแผนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะมีการมอบหมายงานให้ผู้บริหารรับผิดชอบโดยตรงในการวางแผน จัดให้มีการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนก่อนจัดวางแผน ตลอดจนจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนอย่างจริงจัง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทรงเดช โคตรสิน (2532) ที่พบว่า บุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดโดยรวมมีความต้องการในการปฏิบัติงานด้านวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดให้มีการสำรวจความต้องการความสนใจของกลุ่มเป้าหมายก่อนการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อนำมาใช้ในการวางแผน และผลงานวิจัยของ บุญชิตร์ ชนหอม (2532) ที่พบว่าบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดให้ความสำคัญในการวางแผนอยู่ในระดับมาก

2.2 การส่งเสริม ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการบริการการศึกษานอก

โรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน จากผลการวิจัยพบว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการส่งเสริม ประสานงาน และพัฒนาเครือข่ายการบริการการศึกษานอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.40$) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุไรวรรณ นิวาศบุตร (2525) ที่พบว่า การประสานงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกับหน่วยงานอื่นไม่ดีเท่าที่ควร และ สมจิต ใจจ้อง (2529) ที่พบว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการศึกษาวัดวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายของหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัดอยู่ในระดับน้อย และอาจเป็นเพราะว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการสำรวจและประชาสัมพันธ์น้อย การประสานงานไม่ทั่วถึง และขาดข้อมูลเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนที่เป็นปัจจุบัน ขาดการจัดประชุมสัมมนาเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้าใจงานการศึกษานอกโรงเรียนและขาดการชี้แจงให้หน่วย

งานอื่นทราบถึงประโยชน์ที่หน่วยงานของตนจะได้รับ ดังนั้นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรต้องเร่งสำรวจ ศึกษางาน กิจกรรม และโครงการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดว่าเป็นงานการศึกษาออกโรงเรียน จัดทำทำเนียบเครือข่ายงานการศึกษาออกโรงเรียนที่เป็นปัจจุบัน จัดให้มีการประชุมสัมมนาเครือข่ายในระดับจังหวัดจากนั้นจึงประสานงานไปยังศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเพื่อรับช่วงงานต่อไป ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรเริ่มพัฒนาเครือข่ายงานการศึกษาออกโรงเรียนจากหน่วยงานที่ใกล้ชิดและมีเป้าหมายร่วมกัน เช่น เริ่มจากการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาต่าง ๆ โดยกำหนดให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน อาทิเช่น วิทยากร งบประมาณ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ และการบริการด้านอาคารสถานที่ เป็นต้น

2.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการบริการการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ผลการวิจัยพบว่าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีการส่งเสริมและสนับสนุนการบริการการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้แก่การสนับสนุนด้านการบริหารและด้านวิชาการแก่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเป็นจุดเชื่อมประสานงานในการจัดส่งสื่อการเรียนการสอนที่ผลิตโดยกรมการศึกษาออกโรงเรียนและศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคไปยังศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ นอกจากนี้ กรมการศึกษาออกโรงเรียนยังมอบหมายให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดจัดฝึกอบรมเข้มทางวิชาการแก่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ โดยการใช้นแบบฝึกอบรมทางไกลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2536 ง) และเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีแนวปฏิบัติที่ค่อนข้างชัดเจนในการส่งเสริม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอนับตั้งแต่กรมการศึกษาออกโรงเรียนเริ่มดำเนินโครงการศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา โดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้จัดสรรอัตรากำลังไปทำหน้าที่ผู้ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ส่งเสริมการจัดบริการในรูปแบบต่าง ๆ และสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อให้งานการศึกษาออกโรงเรียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว จึงกล่าวได้ว่าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีประสพการณ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนมายาวนาน

จึงเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการบริการการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภออยู่ในระดับมาก

2.4 การสนับสนุนและบริการสื่อการศึกษาแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน ผลการวิจัยพบว่าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดให้การสนับสนุนและบริการสื่อการศึกษาแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.45$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกรมการศึกษาออกโรงเรียนโดยกองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนและศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการผลิตชุดวิชาแบบสื่อประสมเพื่อให้นักเรียนนักศึกษา และประชาชนทั่วไปใช้ศึกษาด้วยตนเอง (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2537 ข) ดังนั้น ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดซึ่งทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมประสานนำสื่อชุดการเรียนไปยังหน่วยงานและสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ จึงมีการปฏิบัติงานในด้านการบริการสื่อการศึกษาแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับน้อยเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธงชัย เจียมพุก (2532) ที่พบว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดขาดสื่อทัศนอุปกรณ์ประเภทเครื่องมือและวัสดุรายการที่มีเนื้อหาตรงกับงานที่ปฏิบัติ จึงทำให้ไม่สามารถสนับสนุนสื่อการศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีเนื้อหาและรูปแบบที่หลากหลายได้ ดังนั้นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรให้ความสนใจในการพัฒนาบุคลากรด้านการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อให้สามารถผลิตสื่อที่จำเป็น และเพียงพอบริการแก่หน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ควรประสานงานกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคซึ่งมีความชำนาญและประสบการณ์ในการผลิตสื่อมาให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อพัฒนาการผลิตสื่อทุกประเภทด้วย

2.5 การดำเนินการเกี่ยวกับคลังข้อสอบเพื่อสนับสนุนการวัดผลประเมินผลของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ผลการวิจัยพบว่าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดดำเนินการเกี่ยวกับคลังข้อสอบเพื่อสนับสนุนการวัดผลประเมินผลของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภออยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.30$) อาจเป็นเพราะว่า เดิมบทบาทด้านนี้เป็นบทบาทของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคในการออกข้อสอบเพื่อบริการแก่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ในส่วนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดโดยงานวัดผลการศึกษาสายสามัญมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลจำนวนข้อสอบปลายภาคแล้วแจ้งต่อศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเพื่อขอรับข้อสอบและงานทะเบียนการศึกษาสายอาชีพมีหน้าที่ดำเนินการวัดผลการเรียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน

แต่ละสาขาวิชาอาชีพ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2532) ดังนั้น เมื่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมณฑลพายัพที่ทางด้านวิชาการโดยรับผิดชอบในการจัดทำคลังข้อสอบ จึงปฏิบัติได้น้อยเนื่องจากขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน บุคลากรมีน้อย บุคลากรที่มีอยู่ขาดความสามารถเฉพาะสาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมจิต ใจจ้อง (2529) ที่พบว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การสร้างข้อสอบเป็นไปด้วยความล่าช้า ข้อสอบขาดมาตรฐานและคุณภาพ

การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเป็นวิธีการหนึ่งที่จะใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการตรวจสอบการทำงานหรือกิจกรรม เพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานยอมรับว่า ผลผลิตของงานเป็นที่น่าพอใจ ปาน กิมปี (2530) กล่าวว่า เครื่องมือเพื่อใช้ประเมินมาตรฐานการศึกษา เช่น แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน แบบตรวจสอบรายการ ข้อสอบมาตรฐาน หรืออื่น ๆ เราสามารถจัดทำให้มีคุณภาพโดยเฉพาะข้อสอบมาตรฐานที่จะดำเนินการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับต่าง ๆ นั้น สามารถดำเนินการจัดทำเป็นคลังข้อสอบมาตรฐานไว้ได้เพื่อให้สามารถนำไปตรวจสอบคุณภาพทางการเรียนเป็นระยะ ๆ แล้วนำผลมาตรวจวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป ดังนั้น เมื่อการวัดผลประเมินผลมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรเพิ่มความจริงจังในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สร้างข้อสอบและเกณฑ์ จัดทำคลังข้อสอบ และจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผลประเมินผลเพื่อการพัฒนา โดยการประสานงานขอความสนับสนุนจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและสถาบันส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียนในสิ่งที่จำเป็น เช่น การฝึกอบรมบุคลากรด้านการวัดผลประเมินผล การสร้างข้อสอบและการจัดทำคลังข้อสอบ ตลอดจนการประสานงานกับผู้รู้ ผู้ชำนาญการจากหน่วยงานอื่นภายในจังหวัดเพื่อจัดสร้างเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลให้มีมาตรฐานและคุณภาพสูงขึ้น

2.6 การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ผลการวิจัยพบว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมิดิการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภออยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.44$) อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีบุคลากรจำนวนจำกัดแต่งานที่ต้องปฏิบัติมีมากจึงไม่สามารถปฏิบัติงานด้านนิเทศได้ครบถ้วนตามแผน ขาดแคลนนักวิชาการด้านการประเมินผล

ผู้บริหารบางแห่งไม่เห็นความสำคัญ ไม่มีเวลาเพียงพอ และมีภารกิจอื่นแทรกซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของสมจิต ใจจ้อง (2529) ที่พบว่าเมื่อเรื่องลำดับคະแผนการปฏิบัติกิจกรรมตาม กระบวนการวางแผนแล้วศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติขึ้นการนิเทศ ติดตาม ควบคุมและประเมินผลอยู่ในอันดับสุดท้าย ขาดบุคลากรด้านการประเมินผลและไม่สามารถปฏิบัติ ได้ตามแผนการนิเทศ ผลการวิจัยของ บุญชิตร์ ชนุดหอม (2532) พบว่าโครงการส่วนมากของ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดไม่ได้รับการประเมินผล และผลงานวิจัยของ สำเร็จ กองแก้ว (2529) พบว่าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดใช้วิธีการนิเทศ ติดตามผล โดยฝ่ายต่าง ๆ ประสานงานนิเทศร่วมกัน ส่วนผู้บริหารจะออกนิเทศเป็นบางครั้ง และงบประมาณเพื่อการนิเทศ งานภาคสนามไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน ทำให้การนิเทศไม่สามารถทำได้ทั่วถึง

เนื่องจากการนิเทศ ติดตามและประเมินผลเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งที่การทำงานก้าว ไปตามทิศทางของนโยบายได้อย่างถูกต้อง สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และใช้ประกอบการ ตัดสินใจ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนต่อไป กรมการศึกษาออกโรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญ ของการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เป็นอย่างยิ่ง โดยได้กำหนดให้ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดทำหน้าที่ใน การนิเทศการจัดการเรียนการสอนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และศูนย์ใดที่มี ศึกษาพิเศษก็ให้เป็นผู้ช่วยนิเทศ (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2537) ดังนั้น ผู้บริหารศูนย์ การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลให้มากขึ้น ควรให้ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอมมีส่วนร่วมในการนิเทศด้วย เนื่องจากเป็นผู้รับการนิเทศโดยตรง นอกจากนี้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรชี้แจงให้ บุคลากรเข้าใจเทคนิคการนิเทศและประเมินผลเพื่อลดล้างภาพพจน์เดิมที่เข้าใจว่าการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเป็นการจับผิดผู้ปฏิบัติงาน ควรสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามให้มากยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาด้านยานพาหนะและงบประมาณไม่เพียงพอ นั้น กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรพิจารณา สนับสนุนเพิ่มเติมต่อไป

2.7 การกำกับดูแลสถานศึกษาในความดูแลของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด จากผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีการกำกับดูแลสถานศึกษาในความดูแล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำหนดให้สถานศึกษาในความดูแลจัดทำแผนปฏิบัติงาน ไว้อย่างชัดเจน และควบคุมการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในความดูแลให้เป็นไปตามแผนงานและ โครงการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนำข้อมูลการปฏิบัติงานของ

สถานศึกษามาใช้ในการแก้ไขปัญหา จัดให้มีการติดตามตรวจสอบปัจจัยการดำเนินงานที่จำเป็น ตลอดจนเร่งรัดการทำงานของสถานศึกษาให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา และอาจเป็นเพราะศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปฏิบัติตามจุดเน้นของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่กำหนดให้มีการ พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการทำงาน โดยให้ ดำเนินงานในรูปของโครงการ (Project Approach) และการบริหารโครงการ (Project Management) (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2536 ง) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับ คุดูแลสถานศึกษาในความดูแลอยู่ในระดับมาก

2.8 การปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.71$) โดยเฉพาะ อย่างยิ่งมีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะกิจ หรือให้ปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษจากจังหวัด ภาค กรม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานโครงการพิเศษแต่ละโครงการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่าผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสามารถจัดลำดับความสำคัญและ ความเร่งด่วนของงานได้อย่างเหมาะสม การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ สมจิต ใจจ้อง (2529) ที่พบว่า การสื่อสารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดในด้านนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน กฎระเบียบ คำสั่งที่มีการปรับปรุงจากส่วนกลาง ภาค จังหวัด ได้ถ่ายทอดลงไปสู่ผู้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ นอกจากนี้อาจเป็น เพราะว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกการศึกษานอก โรงเรียนในระดับจังหวัดซึ่งเป็นจุดเชื่อมประสานงานระหว่างส่วนกลางและภาคลงไปสู่หน่วยปฏิบัติ การในพื้นที่ และมีหน้าที่ในการประสานงาน สนับสนุนและส่งเสริมหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัด การศึกษานอกโรงเรียน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติ งานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับมาก

กล่าวโดยสรุป จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ปีงบประมาณ 2537 พบว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 4 ด้านคือ การกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษานอก โรงเรียนระดับจังหวัด การส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารการศึกษาทั้งในระบบ นอกบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ การกำกับคุดูแลสถานศึกษา ในความดูแลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและการปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายตาม

ลำดับ และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 4 ด้านคือ การสนับสนุนและบริการสื่อการศึกษาแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ การส่งเสริมประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการบริการการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน และการดำเนินการเกี่ยวกับคลังข้อสอบเพื่อสนับสนุนการวัดผลประเมินผลของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอตามลำดับ

ส่วนปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด กล่าวสรุปโดยรวมได้แก่ นโยบายการจัดการศึกษาออกโรงเรียนไม่ชัดเจน ขาดข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดจัดประชาสัมพันธ์และประสานงานกับเครือข่ายงานการศึกษาออกโรงเรียนน้อยและไม่ทั่วถึง สื่อการศึกษาทุกประเภทมีน้อยทำให้ไม่เพียงพอบริการแก่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอและหน่วยงานที่จัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคลังข้อสอบอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะสาขาวิชาและขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีภาค นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอไม่ทั่วถึงและไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการนิเทศได้ ปัญหาอื่นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้แก่ ยานพาหนะไม่เพียงพอ การเบิกจ่ายล่าช้า การประสานงานกับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ล่าช้า และขาดกฎระเบียบที่ต้องใช้กับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารควรชี้แจงและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายให้บุคลากรทุกระดับได้เข้าใจและรับทราบโดยทั่วถึง ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเครือข่ายงานการศึกษาออกโรงเรียนและประสานงานอย่างต่อเนื่องทั้งถึงโดยร่วมกันกำหนดบทบาทการใช้ทรัพยากรและการรับช่วงงานอย่างชัดเจน ชี้แจงให้เครือข่ายงานการศึกษาออกโรงเรียนได้เข้าใจถึงประโยชน์ที่หน่วยงานของตนจะได้รับ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการผลิตสื่อการศึกษาและการวัดผลประเมินผลโดยประสานงานกับส่วนกลาง ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค แลหน่วยงานอื่นที่มีความรู้ความชำนาญในจังหวัด

ดังนั้น จากสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดดังที่ได้กล่าวสรุปข้างต้น กรมการศึกษาออกโรงเรียนและศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดควรเร่งพิจารณาแก้ไข โดยในส่วนของกรมการศึกษาออกโรงเรียนและศูนย์การศึกษา

นอกโรงเรียนภาคควรงแรงผลิตสื่อการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการในพื้นที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรงพิจารณาให้การสนับสนุนเพิ่มเติมแก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในด้านยานพาหนะ วัสดุครุภัณฑ์ บุคลากร การฝึกอบรม เป็นต้น นอกจากนี้ควรงแจ้งการจัดสรรงบประมาณให้รวดเร็วขึ้นและเร่งพิจารณาถูระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในส่วนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เนื่องจากบุคลากรมีจำนวนจำกัดเนื่องจากบางส่วนไปปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ดังนั้นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรงพิจารณาหาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทรงเดช โคตรสิน (2532) ที่พบว่าบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีความต้องการในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการในการปฏิบัติงานด้านบริหารทั่วไปที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ต้องการศึกษาค้นคว้าความรู้ความสามารถเพิ่มเติมอยู่เสมอ และความต้องการปฏิบัติงานด้านการประสานงานและปฏิบัติการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ต้องการความร่วมมือและการสนับสนุนในกิจกรรมที่รับผิดชอบจากเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรทุกระดับ และเน้นการให้ขวัญกำลังใจ มีความจริงใจและเป็นกันเองกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นในองค์กร อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในที่สุด

สรุป จากการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขึ้นใหม่ นับว่าเป็นการปรับปรุงเพื่อให้การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้พัฒนาไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ นั่นคือ เป็นหน่วยงานที่มีความกะทัดรัด คล่องตัว ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น และสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดภายหลังจากที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้ปฏิบัติงานตามบทบาทความรับผิดชอบใหม่ไปแล้วประมาณ 10 เดือน ซึ่งนับว่าเป็นช่วงระยะเริ่มต้นปฏิบัติงานจากเดิมที่มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติการ และดำเนินการเองโดยตรง มาเป็นบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอาจปฏิบัติการกิจบางประการยังไม่ครบถ้วน หรือยังปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ตามศักยภาพของศูนย์ฯ ทำที่ควร และปัญหาอุปสรรคบางประการจัดว่าเป็นปัญหาอุปสรรคเฉพาะหน้า ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งก็สามารถผ่านพ้นลุล่วงไปได้ อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์โดยรวมอย่างยิ่งแก่กรมการศึกษานอกโรงเรียนและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ปีงบประมาณ 2537 ซึ่งศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ปรับปรุงขึ้นใหม่ พบว่า บทบาทหน้าที่บางประการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและบทบาทหน้าที่บางประการยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ใน 2 ประเด็นคือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมการศึกษานอกโรงเรียนในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรเร่งดำเนินการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสามารถนำสื่อการศึกษาไปให้บริการแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน
2. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรเพิ่มการประสานงานกับเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนในระดับกระทรวง กรม และหน่วยงานภาคเอกชนให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดรับช่วงการประสานงานในระดับจังหวัดต่อไป
3. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรพิจารณาหาแนวทางพัฒนาบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการจัดทำแผนงานและนโยบาย ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการผลิตสื่อ เป็นต้น โดยอาจจัดทำเป็นชุดฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาบุคลากรเฉพาะด้าน
4. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรเผยแพร่การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทและภารกิจใหม่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

5. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ใหม่ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ พร้อมทั้ง คำถามและคำตอบของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาทั้งสองแห่ง

6. กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรเร่งพิจารณากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานระหว่าง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรเร่งปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานใน ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การบริการสื่อการศึกษาแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนทั้งภาครัฐ และเอกชน

1.2 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

1.3 การส่งเสริม ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนใน ระดับจังหวัด

1.4 การจัดทำคลังข้อสอบเพื่อสนับสนุนการวัดผลประเมินผลของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและหน่วยปฏิบัติการอื่นในพื้นที่

2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรหาแนวทางพัฒนาบุคลากรทุกระดับตามความ จำเป็นของลักษณะงาน เช่น การพัฒนาบุคลากรด้านการนิเทศ ประสานงาน ติดตาม และประเมินผล ด้านการผลิตสื่อ เป็นต้น โดยอาจประสานงานหาวิทยากรจากส่วนกลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาค หรือหน่วยงานอื่นที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน

3. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบให้กว้างขวาง อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอมากขึ้น เพื่อให้หน่วยงานอื่นได้เข้าใจงานการศึกษานอกโรงเรียน แนวทาง ในการดำเนินงาน และเข้าใจว่าหน่วยงานของตนสามารถมีบทบาทอย่างไรในการจัดการศึกษานอก โรงเรียน

4. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรมีการนำผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ใน การปฏิบัติงานทางวิชาการให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเป็นรายภาคเพื่อทราบถึงสภาพและปัญหาเฉพาะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาบทบาทของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนภายในจังหวัด
3. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำคลังข้อสอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
4. ควรศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดบริการสื่อการศึกษาแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย